

A est, quod & populum terribiliter oportebat quæ-
re quod admissum est, & tanto vehementius timue-
runt cæteri factum eius imitari, quanto magis hu-
mana exhorret infirmitas, & in tam magnum tam-
que iustum populi odium dari, & eis, quos ad spem
propagandi generis se relictorum putabat, peccato

X. Iosue. 3. Quod deus iubet loquens ad Iesum, vt cõstituat sibi retrorsus insidias: id est, insidiantes bellatores ad insidians dum hostibus: hinc admonemur non iniuste fieri ab his qui iustum bellum gerunt: vt nihil homo iustus precipue cogitare debeat in his rebus, nisi vt iustum bellum suscipiat, cui bellare fas est. Non enim omnibus fas est, Cum autem iustum bellum susceperit, vtrum aperta pugna, vtrum insidias vincat, nihil ad iustitiam interest. Iusta autem bella definiri solent quæ vlciscuntur iniurias, si qua gens, vel ciuitas que bello petenda est, vel vindicare neglexerit quod à suis improbe factum est, vel reddere quod per iniurias ablatum est. Sed etiam hoc genus belli sine dubitatione iustum est quod deus imperat, apud quem non est iniquitas, & nouit quid cuique fieri debeat. In quo bello ductor exercitus vel ipse populus, non ipse

Que sint
bella ius-
ta.

B tam autor belli, quam minister iudicandus est.

XI. Iesus mittens ad Hai debellandum triginta milia bellatorum, ait illis, Vos insidiabimini post ciuitatem, & non longe eritis à ciuitate, & eritis omnes parati: & ego & omnis populus qui mecum est, accedemus ad ciuitatem: & erit cum exierint, qui commorantur in Hai i obuiâ nobis sicut antea, & fugiemus à facie illorum. Et cum exierint post nos abducemus illos à ciuitate, & dicent, Fugisti isti à facie nostra, sicut antea. Vos autem exurgitis de insidijs, & ibitis in ciuitatem. Secundum verbum istud faciatis, Ecce præcipio vobis. Quærendum est, vtri omnis voluntas fallendi pro mendacio deputanda sit: & si ista est, vtrum possit iustum esse mendacium, quo ille fallitur qui dignus est falli, Et si ne hoc quidem mendacium iustum reperitur, restat vt secundum aliquam significationem hoc, quod de insidijs factum est, ad veritatem referatur. Quod Gabaonitæ venerunt ad Iesum cum vetustis panibus & fassis, vt putarentur, sicut fixerant, de terra venisse longinqua, quo eis parceretur. Constitutum enim erat à domino, ne aliquid terras illas inhabitati parcerent, quod ingrediebantur. Nonnulli codices & Greci & Latini habent, Et accipientes saccos veteres sup humeros suos: alij vero q̄ veraciores videntur nõ habet, super humeros, sed, super afinos suos. Similitudo enim verbi in Græca lingua mendositatem facilem fecit, & ideo Latina quoque exemplaria variata sunt. ωμωω quippe & οωωω nõ multum ab inuenicem dissonant, quorum prius humorum nomen est, posterius afinorum. Ideo est autem de afinis credibilius, quoniam se à sua gente longinqua missos esse dixerunt. Vnde apparet eos fuisse legatos, & ideo magis in afinis quam in humeris necessaria portare potuisse: cum nec multi esse poterant, & non solum saccos, sed etiam vtres eos portasse scriptura commemorat. Quæri potest quomodo iurationem seruandam esse crediderint Hebræi Gabaonitis, quibus ita iurauerant, tanquam de longinqua terra venientibus, sicut illi mentiti fuerant. Sciebant enim se debellandos, si cognitum esset Hebræis in ea terra eos habitare, quam promissam fuerant ab habitantibus recepturi. Mentientibus ergo, quod de longinqua terra ad eos venissent, iurauerunt eis Israëlita. Postea vero quàm cognouerunt ibi eos habitare, vbi omnes quos inuenierant, secundum dei præceptum debellare oportebat, nolabant tamen frangere iurationem. Et licet eos mentitos esse didicissent, parcere maluerunt iurationis causa, cum

possent vtique dicere se factum illis iurasse, quos eos esse crediderant, id est, de longinquo venientes. Cui vero aliud cognouerunt, præceptum circa eos domini implendum erat, vt sicuti cæteri expugnarentur. Deus autem hoc approbavit, nec parentibus successit: quanuis cum non interrogassent qui nam illi essent, & ideo eos illi fallere valuisse. Vnde non importune vtique credendi sunt, & si fallere homines pro sua salute voluerunt, non tamen fallaciter deum timuisse in populo eius: propterea nec censuit dominus iurantibus aut parentibus, vt postea Gabaonitas ipsos tanquam populi sui homines de domo Saül vindicauerit, sicut regnorum ostendit historia. Et quoniam iuratio sic seruata est, quanuis in hominibus qui mentiti sunt, vt ad clementiam sententia flecteretur, non displicuit deo. Nam si econtrario iurassent, aliquos se interfectores, quos Gabaonitas in terra promissionis esse putauissent, & postea didicissent eos esse ab illa terra extraneos, & de longinquo ad se venisse, nullo modo arbitrandum est quod eos essent debellatum causa iurationis implendæ: cum propter ipsam parendi clementiam sanctus Dauid etiam post verba, quibus se Nabal interfectorum esse iurauerat, vtique sciens quem fuerat interfectorum, parcere maluit, nec in re duriore implere iuramentum: magis deo placere existimans, si quod ira perturbatus, ad nocendum iurauerat, non fecisset, quam si perfecisset. Cum

XIII.

Iosue. 10.

obsessi Gabaonitæ à regibus Amorrhæorum, missi sent ad Iesum, vt sibi subueniret: ita scriptura sequitur & dicit, Et ascendit Iesus à Galgala, ipse & omnis populus bellatorum cum illo omnis potens in fortitudine. Et dixit dominus ad Iesum, Noli timere illos, quia in manus tuas tradidi eos: nõ subsistet ex illis quisquam coram vobis. Vbi neque cõsultus est dominus, vtrum eundem ad eos esset: sed vltro suis recte subuenire volentibus, futuram victoriam prænuñciauit. Sic ergo posset, quanuis nõ consultus, de ipsis Gabaonitis admonere qui essent, cum se longinquos esse mentirentur, nisi ei placuisset illa iuratio, quæ subiectis parcere cogitaret, Crediderant enim deo quem audierant suo populo promississe quod illas gentes subuerteret, eorumque terram obtineret, & hanc eorum fidem non eos perdendo remunerauit quodammodo. Quæ

XV.

ritur quemadmodum rex ciuitatis Hierusalem Adomizedech & cæteri quatuor cum quibus obsedit Gabaonitas secundum septuaginta interpretes, primo reges Hiebusæorum cum ad eos obsidentes conuenerunt, postea vero reges Amorrhæorum dicantur ab ipsis Gabaonitis quando nuncios miserunt ad Iesum, vt eos de obsidione liberaret. Sicut autem inspicere potuim⁹ in ea interpretatione quæ ex Hebræo est, vtrobique Amorrhæorum dicuntur cum constet Hiebusæorum fuisse regem ciuitatis Hierusalem, quia ipsa est dicta Hiebus tanquam illius gentis metropolis: & septem gentes sæpissime scriptura commemorat, quas promissit deus exterminaturum se esse à facie populi sui, ex quibus vna perhibetur Amorrhæorum. Nisi forte hoc nomen vniuersale fuerat omnium, aut potius maioris partis, vt non vna, sed plures in his septem hoc nomine tenerentur: quanuis esset etiam vna de septem, quæ Amorrhæorum proprie vocaretur, Sicut est pars quædam quæ proprie dicitur Libya, quanuis hoc nomen vniuersæ Africæ competat: & pars quædam quæ proprie dicitur Asia, quanuis Asiam vel dimidium terrarum orbem quidam, vel alij tertiam partem orbis posuerunt. Nam constat quod & Chanaanæi tanquam vna gens in illis septem commemorantur, & tamē vniuersa illa terra originaliter terra Chanaan vocatur. Nõ dimisit in ea Iesus quos

XVI.

quam